

บทความปริทัศน์

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในประเทศไทย: การทบทวนวรรณกรรม

ธันญา เล็งคู่ย์*, สมเกียรติยศ วรเดช*, ปุณณพัฒน์ ไชยเมล์*

*สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา มหาวิทยาลัยทักษิณ

✉ somkiattiyos@tsu.ac.th

บทเกริ่นนำ

โรคไข้เลือดออกเป็นโรคติดต่อมาโดยแมลงที่มีการระบาดอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย การป้องกันและควบคุมโรคจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเข้มข้นและต่อเนื่องเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคในทุกพื้นที่ และต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐและประชาชน โดยเฉพาะพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคในระดับบุคคล บทความวิชาการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในประเทศไทย ซึ่งทบทวนบทความวิจัยที่เผยแพร่ตีพิมพ์ในฐานข้อมูลระดับชาติ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และประวัติการเจ็บป่วย) ปัจจัยนำ (เจตคติ ความรู้ การรับรู้) ปัจจัยเอื้อ (ความเพียงพอของทรัพยากร) และปัจจัยเสริม (การสนับสนุนทางสังคม การได้รับคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุข การได้รับแรงจูงใจ) มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน จากปัจจัยดังกล่าวบุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน โดยเน้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาโรคไข้เลือดออกที่ถูกต้องและเหมาะสม ต่อไป

คำสำคัญ: โรคไข้เลือดออก, พฤติกรรมการป้องกันโรค, การทบทวนวรรณกรรม

Article info:

Received: Apr 9, 2020

Revised: May 15, 2020

Accepted: Jun 8, 2020

Review article

Factors associated with dengue hemorrhagic fever protection behavior in Thailand: literature review

Tanunya Sangkuy*, Somkiattiyos Woradet* ✉, Bhunyabhadh Chaimay*

*Department of Public Health, Faculty of Health and Sports Science, Thaksin University

✉ somkiattiyos@tsu.ac.th

Abstract

Dengue hemorrhagic fever is vector borne disease which has an outbreak continuously. It remains a major health problem worldwide. The disease prevention and control are needed strictly and continuously in order to reduce the transmission of diseases. In addition, it needs to be participated by public and civil sectors, in particular, the disease prevention and control behavior in individuals. The objective of this article aimed to review literature related to factors associated with dengue hemorrhagic fever protection behavior. The research articles published in national databases were reviewed by PRECEDE Model conceptual framework. It shows that personal factors (sex, age, marital status, education level, occupation, duration of community residence, history of illness, income and social status), predisposing factors (attitude, knowledge and perception), enabling factors (resource sufficiency) and reinforcing factors (social supports, receiving advices from health professionals and receiving motivation) were associated with dengue hemorrhagic fever protection behavior. From mentioned those factors, health professionals in both public and civil sectors should promote protection behavior, disseminate dengue hemorrhagic fever, support resource and empower in dengue hemorrhagic fever protection behavior in order to lead the appropriate and the right of dengue hemorrhagic fever protection behavior.

Keywords: Dengue hemorrhagic fever, protection behavior, literature review

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue hemorrhagic fever: DHF) เป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue virus) ซึ่งมีผู้กลายเป็นพาหะนำโรค (Carrier) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกในทุกพื้นที่จนกลายเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย การเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกนำไปสู่การเกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ตับวาย ภาวะช็อก สมออักเสบ หลอดลมอักเสบ และภาวะปอดบวม (สุรเกียรติ์ อาชานุกาพ, 2553) และเป็นสาเหตุสำคัญของการรักษาตัวในโรงพยาบาลและเสียชีวิต (World Health Organization (WHO), 2019) นอกจากนี้ การเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกยังส่งผลกระทบต่อการศึกษา การทำงาน รวมถึงเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของครอบครัวและค่าใช้จ่ายในการรักษาของภาครัฐ

องค์การอนามัยโลกรายงานว่าในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาอุบัติการณ์ของโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นเป็น 30 เท่า ปัจจุบันมีการติดเชื้อประมาณ 50-100 ล้านคนใน 100 ประเทศ (WHO, 2019) ซึ่งประชากรเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรโลกมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรค สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในประเทศไทย พบว่า มีการระบาดอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบันประมาณ 60 ปี (สถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง, 2561) โรคไข้เลือดออกมีการระบาดและกระจายทั่วประเทศ การระบาดของโรคไข้เลือดออกมีการเปลี่ยนแปลงตามพื้นที่ตลอดเวลา จากข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2561 ประเทศไทยพบอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเท่ากับ 63.25, 222.58, 96.76, 80.80 และ 129.96 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ และมีอัตราป่วยตายเท่ากับ 0.10, 0.10, 0.10, 0.12, และ 0.13 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ (กรมควบคุมโรค, 2562) ซึ่งอัตราป่วยตายมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากการพยากรณ์โรคในปี พ.ศ. 2562 โดยใช้ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยย้อนหลัง 10 ปี (พ.ศ. 2551-2561) คาดว่าจะพบผู้ป่วยไข้เลือดออกประมาณ 94,000-95,000 ราย (สถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง, 2561)

การแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกโดยการสร้างเสริมสุขภาพ การปลูกฝัง และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม เช่น การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำ

ยุงลาย การเสริมสร้างการรับรู้ เจตคติ และความตั้งใจในพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออก (นันทิศา กุณธรา และคณะ, 2560) จากรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออก พบว่าสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคมักเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การทิ้งขยะ ไม่ปิดฝาภาชนะน้ำดื่ม น้ำใช้ แจกัน โถงน้ำ การขาดความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (พรพรรณ สมินทร์ปัญญา และคณะ, 2561) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ทำให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ส่งผลต่อการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก ความคาดหวังในความสามารถที่จะควบคุมโรคไข้เลือดออก แรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก และพฤติกรรมควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง (พุทธิพันธ์ บุญทา และคณะ, 2559)

จากสถานการณ์ดังกล่าวโรคไข้เลือดออกยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องมีการควบคุมและป้องกันโรคอย่างต่อเนื่องเพื่อลดการแพร่ระบาด การเจ็บป่วย และการเสียชีวิต อย่างไรก็ตามการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อนำไปสู่พฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกที่เหมาะสม ดังนั้นบทความวิชาการครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออก เพื่อนำผลการทบทวนวรรณกรรมปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกไปประยุกต์ใช้ในการเฝ้าระวังควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ต่อไป

ผลการทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ได้เผยแพร่ตีพิมพ์บนฐานข้อมูล Google Scholar (www.scholar.google.com), ThaiJo (www.tci-thaijo.org), TDC (www.tdc.thailis.or.th) ตั้งแต่ปี 2548-2561 โดยใช้คำค้น “Dengue hemorrhagic fever” “Prevention behaviors” และ “โรคไข้เลือดออก” และ “พฤติกรรมป้องกันโรค”

จากการสืบค้นบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก จำนวน 97 บทความ คัดออกจำนวน 74 บทความ เนื่องจากเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้เลือดออก คงเหลือบทความจำนวน 23 บทความ เป็นบทความวิจัยที่มีรูปแบบการศึกษานิสัยสังเกต (Observational study) ทั้งเชิงพรรณนาและเชิงวิเคราะห์ ซึ่ง ทำการศึกษาในประเทศไทยจำนวน 22 บทความ จากการ ทบทวนบทความวิจัยดังกล่าวจำแนกปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยใช้กรอบ แนวคิด PRECEDE Model ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม โดยมีรายละเอียดของ แต่ละปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ประวัติการเจ็บป่วย รายได้และ สถานภาพทางสังคม ดังแสดงในตารางที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียด ของแต่ละปัจจัย ดังนี้

1.1 เพศ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัย ด้านเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรค ไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการศึกษา ระดับ ความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดำเนินงานควบคุม โรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อำเภอพราน กระจ่าย จังหวัดกำแพงเพชร (ประเทือง ฉ่ำน้อย, 2559) การศึกษาความรู้ การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พฤติกรรม การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค และปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์ของ อสม.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (จรัส เฟือก คง และสุลาวรรณ เงินยวง, 2554) และการศึกษาพฤติกรรมการ ป้องกันโรคไข้เลือดออกของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า (อารยา มันทราภรณ์, 2548) พบว่า ปัจจัยด้านเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรค ไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) อย่างไรก็ตาม การศึกษาบางส่วน พบว่า ปัจจัยด้านเพศไม่มี

ความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก (นันทิ ตา ภูณราชา และคณะ, 2560; พรพรรณ สมินทร์ปัญญา และคณะ, 2561; วชิระ กันทะโย, 2556; ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ , 2558; อมลรดา รงค์ทองและสุพัฒนา คำสอน, 2562; ชลิต เกตุแสง, 2558; ชมพูนุช อินทศรีและคณะ, 2560; สิวลี รัตน ปัญญา, 2561; สมชาย เจนลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะ วานนท์, 2551; ประมวล โฆษิตชัยมงคล และคณะ, 2557; ปรีดาศักดิ์ หนูแก้ว และคณะ, 2554; สาริפה กาจ และ คณะ, 2561)

1.2 อายุ

สำหรับปัจจัยด้านอายุ พบว่า อายุมี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก จาก การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตตำบลท่าเตื่อ อำเภอ ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ (วชิระ กันทะโย, 2556) การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ ทศนคติ กับการปฏิบัติตนใน การป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตอำเภอโคก ลำโรง จังหวัดลพบุรี (ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ, 2558) และ การศึกษาปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ตำบลทุ่งนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม(สมชาย เจน ลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะวานนท์, 2551) พบว่า ปัจจัย ด้านอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรค ไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) อย่างไรก็ตาม การศึกษาส่วนใหญ่ พบว่า ปัจจัยด้านอายุไม่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก (นันทิตา ภูณราชา และคณะ, 2560; พรพรรณ สมินทร์ปัญญา และคณะ, 2561; ประเทือง ฉ่ำน้อย, 2559; จรัส เฟือกคง และสุลาวรรณ เงินยวง, 2554; อารยา มันทราภรณ์, 2548; อมลรดา รงค์ ทอง และสุพัฒนา คำสอน, 2562; ชมพูนุช อินทศรีและคณะ, 2560; ประมวล โฆษิตชัยมงคลและคณะ, 2557; ปรีดาศักดิ์ หนูแก้วและคณะ, 2554; สาริפה กาจ และคณะ, 2561)

1.3 อาชีพ

ในส่วนของปัจจัยด้านอาชีพ พบว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตตำบลท่าเตื่อ อำเภอ ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ (วชิระ กันทะโย, 2556)

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ทัศนคติกับการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี (ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ, 2558) การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในชุมชนบ้านคลองนา ตำบลศีร์ษะจรเข้ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ (ชมพูนุช อินทศรี และคณะ, 2560) การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม.อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (ประมวล โฆษิตชัยมงคล และคณะ, 2557) และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน จังหวัดศรีสะเกษ (อิทธิวัฒน์ วรพูน, 2553) พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาส่วนใหญ่พบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก (นันทิตา กุณราช และคณะ, 2560; พรพรรณ สมินทร์ปัญญา และคณะ, 2561; ประเทือง ฉ่ำน้อย, 2559; จำรัส เผือกคง และสุลาวรรณ เงินยวง, 2554; อารยา มันทราภรณ์, 2548; สิวลี รัตนปัญญา, 2561; สมชาย เชนลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะวานนท์, 2551; ปรีดาศักดิ์ หนูแก้วและคณะ, 2554; สารีพะห์ กาจ และคณะ, 2561)

1.4 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

สำหรับปัจจัยด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ทัศนคติกับการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี (ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ, 2558) พบว่าปัจจัยระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

1.5 สถานภาพสมรส

ส่วนปัจจัยด้านสถานภาพสมรสที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลท่าเตื่อ อำเภอคลองเตย จังหวัดเชียงใหม่ (วัชรระ กันทะโย, 2556) พบว่าปัจจัยทางด้านสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$)

1.6 ประวัติการเจ็บป่วย

สำหรับปัจจัยด้านประวัติการเจ็บป่วย พบว่า การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า (อารยา มันทราภรณ์, 2548) การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในชุมชนบ้านคลองนา ตำบลศีร์ษะจรเข้ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ (ชมพูนุช อินทศรี และคณะ, 2560) การศึกษาปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกในตำบลทุ่งนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม (สมชาย เชนลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะวานนท์, 2551) และ การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลสิงห์ม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา (สารีพะห์ กาจ และคณะ, 2561) พบว่า ปัจจัยด้านประวัติการเจ็บป่วยไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

1.7 รายได้

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีการศึกษาจำนวนหนึ่งพบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ดังนี้ จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตตำบลท่าเตื่อ อำเภอคลองเตย จังหวัดเชียงใหม่ (วัชรระ กันทะโย, 2556) และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนจังหวัดศรีสะเกษ (อิทธิวัฒน์ วรพูน, 2553) พบว่าปัจจัยด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาลูกส่วนใหญ่กลับพบว่าปัจจัยด้านรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก (นันทิตา กุณราช และคณะ, 2560; พรพรรณ สมินทร์ปัญญา และคณะ, 2561; อารยา มันทราภรณ์, 2548; อมรรดา รงค์ทอง และสุพัฒนา คำสอน, 2562; ชลิต เกตุแสง, 2558; ชมพูนุช อินทศรีและคณะ, 2560; สิวลี รัตนปัญญา, 2561; สมชาย เชนลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะวานนท์, 2551; ประมวล โฆษิตชัยมงคล และคณะ, 2557; ปรีดาศักดิ์ หนูแก้วและคณะ, 2554; สารีพะห์ กาจ และคณะ, 2561)

1.8 สถานภาพทางสังคม

ในส่วนของปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอหนองไขว่ จังหวัดอุทัยธานี (อมลรดา รงค์ทอง และสุพัฒนา คำสอน, 2562) และการศึกษาความรู้ การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของอาสาสมัครสาธารณสุข กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (จำรัส เผือกคง และสุลาวรรณ เงินยวง, 2554) พบว่า สถานภาพทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) อย่างไรก็ตามการศึกษาระดับความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข กรณีศึกษาอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร (ประเทือง ฉ่ำน้อย, 2559) พบว่าสถานภาพทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1.9 ระดับการศึกษา

จากผลการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัย พบว่า มีการศึกษาจำนวนหนึ่งพบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่ การศึกษาระดับความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. กรณีศึกษาอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร (ประเทือง ฉ่ำน้อย, 2559) การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตตำบลท่าเดื่อ อำเภอศอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ (วัชรระกันทะโย, 2556) การศึกษาปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกในตำบลทุ่งนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม (สมชาย เจนลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะวานนท์, 2551) และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน จังหวัดศรีสะเกษ (อิวิวัฒน์ วรพุด, 2553) พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) อย่างไรก็ตาม การศึกษาส่วนใหญ่พบว่าระดับการศึกษาไม่มี

ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (นันทิตา ภูณวรา และคณะ, 2560; พรพรรณ สมินทร์ปัญญา และคณะ, 2561; จำรัส เผือกคง และสุลาวรรณ เงินยวง, 2554; อารยา มั่นตราภรณ์, 2548; ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ, 2558; ชมพูนุช อินทศรี และคณะ, 2560; สิวลี รัตนปัญญา, 2561; ประมวล โฆษิตชัยมงคลและคณะ, 2557; ปรีดาศักดิ์ หนูแก้ว และคณะ, 2554; สารีพะที กาจิ และคณะ, 2561)

2. ปัจจัยนำ

สำหรับปัจจัยนำ (Predisposing factors) เป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ/ทัศนคติ และการรับรู้ ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละปัจจัย ดังนี้

2.1 ความรู้

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การศึกษาบางส่วนพบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่ การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านคันตะเคียน ตำบลมิตรภาพ อำเภอห้วยเหล็ก จังหวัดสระบุรี (พรพรรณ สมินทร์ปัญญา และคณะ, 2561) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอหนองไขว่ จังหวัดอุทัยธานี (อมลรดา รงค์ทอง และสุพัฒนา คำสอน, 2562) การศึกษาปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกตำบลทุ่งนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม (สมชาย เจนลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะวานนท์, 2551) การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. อำเภอศรีชัยศรี จังหวัดนครปฐม (ประมวล โฆษิตชัยมงคล และคณะ, 2557) การศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมและรูปแบบกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ (สิวลี รัตนปัญญา, 2562) และการศึกษาความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา (ศิรินันท์ คำสี และญาดา เรียมรมมะดัน, 2561) พบว่า ปัจจัยด้านความรู้

เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) อย่างไรก็ตาม การศึกษาส่วนใหญ่ พบว่า ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก (ประเทือง ฉ่ำน้อย, 2559; จำรัส เผือกคง และสุลาวรรณ เงินยวง, 2554; Sayavong et al., 2015; วัชรระ กันทะโย, 2556; ชลิต เกตุแสง, 2558; ชมพูนุช อินทศรี, 2560; สิวลี รัตนปัญญา, 2561; ปรีดาศักดิ์ หนูแก้วและคณะ, 2554; อธิวัฒน์ วรพูน, 2553; ผ่องศรี พูลทรัพย์และคณะ, 2558)

2.2 เจตคติ

จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยด้านเจตคติต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (นันทิศา กุณราช และคณะ, 2560) การศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านคั่นตะเคียน ตำบลมิตรภาพ อำเภอห้วยเหล็ก จังหวัดสระบุรี (พรพรรณ สมินทร์ปัญญา และคณะ, 2561) การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลท่าเตื่อ อำเภอออยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ (วัชรระ กันทะโย, 2556) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ ทักษะกับการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี (ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ, 2558) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกใน อสม. อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (สิวลี รัตนปัญญา, 2561) การศึกษาปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกตำบลทุ่งนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม (สมชาย เชนลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะวานนท์, 2551) และการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมและรูปแบบกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (สิวลี รัตนปัญญา, 2562) รายงานว่าเจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในขณะที่การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง (ชลิต เกตุแสง, 2558) พบว่า

ปัจจัยด้านเจตคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

3. ปัจจัยด้านการรับรู้

สำหรับปัจจัยด้านการรับรู้เป็นตัวแปรทางจิตสังคมที่เชื่อว่ามีผลต่อการกระตุ้นพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกซึ่งปัจจัยด้านการรับรู้ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้การป้องกัน การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละปัจจัยของการรับรู้ ดังนี้

3.1 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก

ปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก พบว่า มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งการศึกษาระดับความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดำเนินงานควบคุม โรคไข้เลือดออกของ อสม. กรณีศึกษาอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดกำแพงเพชร (ประเทือง ฉ่ำน้อย, 2559) การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของ อสม. กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (จำรัส เผือกคง และสุลาวรรณ เงินยวง, 2554) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอหนองขา จังหวัดอุทัยธานี (อมลรดา รงค์ทอง และสุพัฒนา คำสอน, 2562) การศึกษาการรับรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนเทศบาลเมือง เมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคย์ คะมาลี, 2552) และการศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของ อสม. โดยการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมตามสภาพจริง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (ผ่องศรี พูลทรัพย์และคณะ, 2558) พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาบางส่วนที่พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

(อารยา มันทราภรณ์, 2548; อธิวัฒน์ วรพุด, 2553; ศิรินันท์ คำสี, 2561)

3.2 การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก

ในส่วนการศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งการศึกษาจำนวนหนึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กัน ดังนี้ การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า (อารยา มันทราภรณ์, 2548) การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน จังหวัดศรีสะเกษ (อธิวัฒน์ วรพุด, 2553) การศึกษาการรับรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนเทศบาลเมือง เมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคย์ คะมาลี, 2552) การศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา (ศิรินันท์ คำสี, 2561) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของ อสม. ตำบลสบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา (วิจิตรา ดวงขยาย และเทียนทอง ต๊ะแก้ว, 2558) และการศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของ อสม. โดยการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมตามสภาพจริง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (ผ่องศรี พูลทรัพย์และคณะ, 2558) พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ยังมีการศึกษาส่วนหนึ่งที่พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก (ประเทือง ฉ่ำน้อย, 2559; จำรัส เผือกคง และสุลาวรรณ เงินยวง, 2554; อมลรดา รงค์ทอง และสุพัฒนา คำสอน, 2562)

3.3 การรับรู้การป้องกันโรคไข้เลือดออก

สำหรับการศึกษาการรับรู้การป้องกันโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (นันทิศา กุณราช และคณะ, 2560) การศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ทัศนคติ กับการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี (ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ, 2558) การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลสตึงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา (สารีพะที กาจ และคณะ, 2561) และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตตำบลท่าเตื่อ อำเภอตอแต จังหวัดเชียงใหม่ (วัชร กัณฑ์โย, 2556) พบว่า การรับรู้การป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

3.4 การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

สำหรับปัจจัยการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า (อารยา มันทราภรณ์, 2548) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอหนองจาง จังหวัดอุทัยธานี (อมลรดา รงค์ทอง และสุพัฒนา คำสอน, 2562) และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน จังหวัดศรีสะเกษ (อธิวัฒน์ วรพุด, 2553) พบว่า การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในขณะที่เดียวกันมีบางการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้อุปสรรคการป้องกันโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก (ภาคย์ คะมาลี, 2552; วิจิตรา ดวงขยาย และเทียนทอง ต๊ะแก้ว)

3.5 การรับรู้ประโยชน์การป้องกันโรคไข้เลือดออก

ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์การป้องกันโรคไข้เลือดออกพบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยที่การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า (อารยา มันทราภรณ์, 2548)

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี (อมลรดา รงค์ทอง และสุพัฒนา คำสอน) การศึกษาการรับรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนเทศบาลเมือง เมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคย์ คะมาลี, 2552) และการศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของ อสม. โดยการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมตามสภาพจริง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี (ผ่องศรี พูลทรัพย์และคณะ, 2558) รายงานว่าปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์การป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) อย่างไรก็ตามบางการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก (อิทธิวัฒน์ วรพุด, 2553; วิจิตรา ดวงฉาย และเทียนทอง ต๊ะแก้ว, 2558)

3.6 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ในส่วนการศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือด พบว่า การศึกษาการศึกษาระดับความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดำเนินงานควบคุม โรคไข้เลือดออกของ อสม. อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร (ประเทือง คำน้อย, 2559) และการศึกษาความรู้ การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พฤติกรรม การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของ อสม. ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (จรัส ผึ้งทอง และสุลาวรรณ เงินยวง, 2554) รายงานว่าปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคไข้เลือดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

4. ปัจจัยเอื้อ

สำหรับปัจจัยเอื้อ (Enabling factors) เป็นแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการแสดงพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยเอื้อที่เกี่ยวข้องกับความเพียงพอของทรัพยากร (ทรัพยากรจัดลูกน้ำยุงลาย โลชั่นทากันยุง) มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์

ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตตำบลท่าเตี อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ (วัชรกัณฑ์ทะโย, 2556) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกใน อสม. อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (สิวลี รัตนปัญญา, 2561) และการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมและรูปแบบกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (สิวลี รัตนปัญญา, 2561) พบว่า ปัจจัยเอื้อด้านความเพียงพอของทรัพยากรมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 2

5. ปัจจัยเสริม

สำหรับการศึกษาปัจจัยเสริม (Reinforcing factors) เป็นปัจจัยที่แสดงถึงการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมสุขภาพที่ได้รับการสนับสนุน จากการทบทวนวรรณกรรม ปัจจัยเสริมประกอบด้วย ปัจจัยเสริมด้านการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม การได้รับคำแนะนำ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการได้รับแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ดังแสดงในตารางที่ 2 มีรายละเอียดของแต่ละปัจจัย ดังนี้

5.1 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม

ในส่วนปัจจัยของการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม จากการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า (อารยา มันทวารณ, 2548) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี (อมลรดา รงค์ทอง และสุพัฒนา คำสอน, 2562) การศึกษาปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในตำบลทุ่งนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม (สมชาย เชนลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะวานนท์, 2551) และการศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (ประมวล โสมิตชัยมงคลและคณะ, 2557) พบว่า ปัจจัยเสริมด้านการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์

กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน จังหวัดศรีสะเกษ (อิทธิวัฒน์ วรพุด, 2553) พบว่าการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

5.2 การได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

การศึกษาปัจจัยเสริมด้านการได้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งจากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง (ชลิต เกตุแสง, 2558) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกใน อสม. จากอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ (สิวลีรัตน์ปัญญา, 2561) การศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมและรูปแบบกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ (สิวลีรัตน์ปัญญา, 2561) และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตตำบลท่าเตื่อ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ (วัชร กันทะโย, 2556) รายงานว่าปัจจัยเสริมด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

5.3 การได้รับแรงจูงใจ

ปัจจัยเสริมในด้านการได้รับแรงจูงใจกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก พบว่า การศึกษาพฤติกรรมการ ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อสม. อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (ประมวล โฆษิตชัยมงคล และคณะ, 2557) และการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมและรูปแบบกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ (สิวลีรัตน์ปัญญา, 2562) รายงานว่าปัจจัยเสริมด้านการได้รับแรงจูงใจมีความสัมพันธ์

กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

สรุป

โดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยที่มีเกี่ยวข้องกับกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกสามารถจำแนกตามกรอบแนวคิดของ PRECEDE Model ของกรีนและครูเตอร์ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพสมรส ประวัติการเจ็บป่วย รายได้ สถานภาพทางสังคม และการศึกษา ในส่วนของปัจจัยนำ ได้แก่ เจตคติ ความรู้ และการรับรู้ นอกจากนี้ ปัจจัยนำด้านการรับรู้ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก การรับรู้การป้องกันโรคไข้เลือดออก การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคไข้เลือดออก การรับรู้ประโยชน์การป้องกันโรคไข้เลือดออก การรับรู้ความสามารถของตนเอง ส่วนปัจจัยเอื้อ ความเพียงพอของทรัพยากร และปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และการได้รับแรงจูงใจ อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกปัจจัยดังกล่าว แสดงผลการศึกษาในปัจจัยเดียวกันทั้งที่มีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ดังนั้น บุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาปัจจัยดังกล่าวเพื่อใช้ในการกำหนดกิจกรรมในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก นอกจากนี้ ในการศึกษาครั้งถัดไปควรพิจารณาปัจจัยดังกล่าวเพื่อยืนยันองค์ความรู้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2562). **รายงานพยากรณ์โรคไข้เลือดออก ปี 2562**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กองสุขาภิบาล กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2556). **แนวทางการดำเนินงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพระดับจังหวัด**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จำรัส เขียวคง และสุลาภวรรณ เงินวง. (2554). ความรู้ การรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของอาสาสมัครสาธารณสุข กรณีศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ขอนแก่น**. 2, 19-28.
- ชมพูนุช อินทศรี, ภัคจิรา สารวงษ์, อโนทัย ผลิตนันทเกียรติ และดวงใจ เอี่ยมจ้อย. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในชุมชนบ้านคลองนา ตำบลศิระชะจะเข้ อำเภอบางเสด็จ จังหวัดสมุทรปราการ. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ห้วเจียวเฉลิมพระเกียรติ**. 1, 43-51.
- ชลิต เกตุแสง. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้**. 1, 24-36.
- ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ทัศนคติ กับการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. **วารสารควบคุมโรค**. 2, 138-150.
- นันทิดา กุณวราชา, สุภาพร ตรงสกุล, วรรณรัตน์ ลาวัณ และพิษณุรักษ์ กันทื่อ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. **เสียงร่ายวารสาร**. 2, 91-103.
- ประมวล โฆษิตชัยมงคล, ศิริขวัญ ดัชนีไพบุลย์ และชาญวิทย์ สุภประสิทธิ์. (2557). พฤติกรรมการ ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. **วารสารแพทย์เขต 4-5**. 1, 49-60.
- ประเทือง ชำนาญ. (2559). การศึกษาระดับความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดำเนินงานควบคุม โรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข กรณีศึกษา อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. **วารสารควบคุมโรค**. 2, 138 – 150
- ปรีดาศักดิ์ หนูแก้ว, วิทยา ผ่องแผ้ว และกิตติ สดยสมเยี่ยม. (2554) พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบลชัยพร อำเภอปึงกาฬ จังหวัดหนองคาย. **สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ขอนแก่น**. 2, 47-55.
- ผ่องศรี พูลทรัพย์, รัชนิ ครอบระวะ, ภิรมณ์ ลิ้มสุวรรณ และบรรณทวรรณ หิรัญเคราะห์. (2558). การพัฒนาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมตามสภาพจริง รพ.สต.ท่าผา อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**. 2, 206-218.
- พรพรรณ สมินทร์ปัญญา, อำไพพรรณ พุ่มเสน และสุภัจจิระ มะกรกรรม. (2561). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน บ้านคันตะเคียน ตำบลมิตรภาพ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดสระบุรี. **วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม**. 35, 37-51.
- พุทธิพันธ์ บุญทา, นพรัตน์ สงเสริม และเสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง. (2559). การศึกษาสถานการณ์โรคไข้เลือดออกตามการรับรู้ของแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร. **วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 5, 63-73.
- ภาคย์ คมะลี. (2552). **การรับรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนเทศบาลเมือง เมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชร กันทะโย. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตตำบลท่าเดื่อ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่. **พจนนศาสตร์**. 2, 63-79.
- วิจิตรา ดวงขยาย และเทียนทอง ต๊ะแก้ว. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสบง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับชาติ ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สมชาย เชนลาภวัฒนกุล และวรรณวิภา สะวานนท์. (2551). ปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกตำบลทุ่งนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. **วารสารควบคุมโรค**. 3, 372-378.
- สถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง กรมควบคุมโรค. (2561). **แนวทางการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในเขตเมือง Urban Dengue Unit Guideline**. จังหวัดนนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สารีเพ็ญ กาจิ, กมลวรรณ วชิขานนท์, พาริห์ มะหมัด, รอซีกัน สาเระ, กนกกร มอหะหมัด และนวลพรรณ ทองคุปต์. (2561). **พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา**. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเครือข่ายภาคใต้ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2561: 1068-1074.
- สุรเกียรติ์ อาชานุกาพ. (2553). **ตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป เล่ม 2 350 โรคกับการดูแลรักษาและการป้องกัน**. กรุงเทพฯ: โฮลิสติก พับลิชชิง

- สิวลี รัตนปัญญา. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารราชพฤกษ์**. 2, 87-96.
- สิวลี รัตนปัญญา. (2562). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมและรูปแบบกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. 1, 135-148.
- ศิรินันท์ คำสี. (2561). ความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสารการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ**. 2, 1-11.
- ศิรินันท์ คำสี และญาดา เรียมริมมะดัน. (2561). ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสาร มจร. วิชาการ**. 1, 43-54.
- อิริวัฒน์ วรพุด. (2553). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อมลรดา รงค์ทอง และสุพัฒน์ คำสอน. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. 1, 147-158.
- อารยา มั่นตราภรณ์. (2548). **พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- World Health Organization. (2019). Dengue and severe dengue case management [online]. [Cited 2019 June 16]. Available from: https://www.who.int/health-topics/dengue-and-severe-dengue#tab=tab_3

ตารางที่ 1 สรุปผลการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ผู้แต่ง, ปี พ.ศ.	เพศ	อายุ	อาชีพ	ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่	สถานภาพสมรส	ประวัติการเจ็บป่วย	รายได้	สถานภาพทางสังคม	การศึกษา
วัชร กันทะโย, 2556	✓	✓	✓	NA	✓	NA	✓	NA	✓
ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ, 2558	x	✓	✓	x	NA	NA	NA	NA	x
นันทิศา กุณราช และคณะ, 2560	x	x	x	NA	NA	NA	x	NA	x
พรพรรณ สมนิทรปัญญา และคณะ, 2557	x	x	x	NA	NA	NA	x	NA	x
อมรดา รงค์ทอง และคณะ, 2562	x	x	NA	NA	NA	NA	✓	✓	NA
ชลิต เกตุแสง, 2558	x	NA	NA	NA	NA	NA	x	NA	NA
ชมพูนุช อินทศรี และคณะ, 2560	x	x	✓	NA	NA	✓	x	NA	x
สิวลี รัตนปัญญา, 2561	x	NA	x	NA	NA	NA	x	NA	x
วิจิตรา ดวงขยาย และคณะ, 2558	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
ประเทือง ฉ่ำน้อย, 2559	✓	x	x	NA	NA	NA	NA	x	✓
สมชาย เชนลาภวัฒน์กุล และคณะ, 2551	x	✓	x	NA	NA	✓	x	NA	✓
ประมวล โสรัตน์ชัยมงคล และคณะ, 2557	x	x	✓	NA	NA	NA	x	NA	x
ศิรินันท์ คำสี, 2561	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
อิทธิวัฒน์ วราพุด, 2550	NA	x	✓	NA	NA	NA	✓	NA	✓
สาริษฐ์ กาจ และคณะ, 2561	x	NA	x	NA	NA	✓	x	NA	NA
สิวลี รัตนปัญญา, 2560	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
จำรัส เือกคง และคณะ, 2554	✓	x	x	NA	NA	NA	NA	✓	x
ปรีดาศักดิ์ หนูแก้ว และคณะ, 2554	x	x	x	NA	NA	NA	x	NA	x
ภาศย์ คะมาลี, 2552	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
อารยา มั่นตราภรณ์, 2548	✓	x	x	NA	NA	✓	x	NA	x
ศิรินันท์ คำสี และญาติดา เรียมวิมตัน, 2561	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA

หมายเหตุ ✓ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

x ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

NA ไม่ได้ทำการศึกษาปัจจัยดังกล่าว

ตารางที่ 2 สรุปผลการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

ผู้แต่ง, ปี พ.ศ.	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก										ปัจจัยเสริม	
	ปัจจัยนำ	ปัจจัยเอื้อ	ปัจจัยเสริม									
	ความรู้	เจตคติ/ทัศนคติ	การรับรู้โอกาสเสี่ยง	การรับรู้ความรุนแรง	การรับรู้การป้องกันโรค	การรับรู้อุปสรรค	การรับรู้ประโยชน์	การรับรู้ความสามารถของตนเอง	ความพึงพอใจของทรัพยากร	การสนับสนุนทางสังคม	การได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่	การได้รับแรงจูงใจ
วัชรະ กันทะโย, 2556	x	✓	NA	NA	✓	NA	NA	NA	✓	NA	✓	NA
ชัยวัฒน์ โพธิ์หอมศิริ, 2558	NA	✓	NA	NA	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
นันท์ตา กุณราช และคณะ, 2560	NA	✓	NA	NA	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
พรพรรณ สมนทรัพย์ปัญญา และคณะ, 2557	✓	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
อมรลดา รงค์ทอง และคณะ, 2562	✓	NA	✓	x	NA	✓	✓	NA	NA	✓	NA	NA
ชลิต เกตุแสง, 2558	x	x	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	✓	NA
ชมพูนุช อินทศรี และคณะ, 2560	x	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
สิวลี รัตนปัญญา, 2561	x	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	✓	NA	✓	NA
วิจิตรา ดวงขยาย และคณะ, 2558	NA	NA	NA	✓	NA	x	x	NA	NA	NA	NA	NA
ประเทือง อำน้อย, 2559	x	NA	✓	x	NA	NA	NA	✓	NA	NA	NA	NA
สมชาย เจนลาภวัฒนกุล และคณะ, 2551	✓	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	✓	NA	NA
ประมวณ โฆษิตชัยมงคล และคณะ, 2557	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	✓	NA	✓
ศิริพันธ์ คำสี, 2561	✓	NA	x	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
อริวัฒน์ วราพุด, 2550	x	NA	x	✓	NA	✓	x	NA	NA	x	NA	NA
สิวลี รัตนปัญญา, 2562	✓	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	✓	NA	✓	✓
จำรัส เผือกคง และคณะ, 2554	✓	NA	✓	x	NA	NA	NA	✓	NA	NA	NA	NA
ปรีดาศักดิ์ หนูแก้ว และคณะ, 2554	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
ภาคย์ คะมาลี, 2552	NA	NA	✓	✓	NA	x	✓	NA	NA	NA	NA	NA
อารยา มั่นตราภรณ์, 2548	NA	NA	x	✓	NA	✓	✓	NA	NA	✓	NA	NA
ศิริพันธ์ คำสี และคณะ, 2561	NA	NA	NA	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
ผ่องศรี พูลทรัพย์ และคณะ, 2558	x	NA	✓	✓	NA	NA	✓	NA	NA	NA	NA	NA
สวริพงษ์ กาจิและคณะ, 2561	NA	NA	NA	NA	✓	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA

หมายเหตุ ✓ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

× ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

NA ไม่ได้ทำการศึกษาปัจจัยดังกล่าว